

Evropska tehnološka platforma za prihodnost tekstilne in oblačilne industrije

Končni osnutek - Neuraden prevod

2. november 2004

Povzetek

V globalnem gospodarstvu privilegiran dostop do naravnih, kapitalskih ali nizko do srednje usposobljenih človeških virov in celo dostop do trgov ne zagotavlja zadostne stalne konkurenčne prednosti. Gospodarstvo, ki dandanes temelji na znanju, bo vse bolj odvisno od zmožnosti industrije na področju nenehnih inovacij proizvodov. Industrija bo morala uporabljati najbolj napredne, fleksibilne in na področju virov učinkovite procese, poleg tega pa bo morala svojo organizacijsko strukturo in poslovanje prilagoditi in usmeriti k nenehno porajajočim in spreminjajočim se potrebam svojih potrošnikov. V vsem tem pa raziskave in inovacije igrajo vse pomembnejšo vlogo.

Medtem ko so omenjena dejstva splošno znana in priznana s strani podjetij v tekstilnem in oblačilnem sektorju, pa je industrijska realnost pogosto drugačna, saj omenjenih dejstev ne odseva, kar je posledica številnih pomembnih omejevalnih dejavnikov. V industriji, v kateri prevladujejo mala in srednje velika podjetja, je razdrobljenost in splošno pomanjkanje (finančnih) virov nedvomno problem številka ena. K temu lahko dodamo še splošno pomanjkanje dolgoročnih strategij posameznih podjetij in industrije, razdrobljenost podvajanja in diskontinuiteta raziskovalnih aktivnosti, nezadostne zmožnosti pri prenosu raziskovalnih rezultatov v inovacije proizvodov in procesov, pomanjkanje visoko usposobljene delovne sile in znanja, težave pri učinkovitem varovanju pravic na področju intelektualne lastnine, (ki temelji na inovacijah) ter številne druge dejavnike, ki omejujejo in slabijo regulatorne pogoje.

Da bi se spopadli z zgoraj omenjenimi dejavniki, ki imajo negativen vpliv, je visoka skupina predstavnikov za področje evropske tekstilne in oblačilne industrije predlagala oblikovanje evropske tehnološke platforme za prihodnost evropske tekstilne in oblačilne industrije. Cilji omenjene platforme so:

- Zbrati in usmeriti raziskovalno odličnost po celotni Evropi vključno z industrijo, akademskimi akterji ter oblikovalci politike;
- Razviti dolgoročno strateško vizijo za prihodnost industrije ter oblikovati ustrezne načrte za strukturiran razvoj – gre za pot, ki jo je potrebno prehoditi od današnje situacije do vizije prihodnosti;
- Znatno izboljšati dostop do potrebnih virov ter izboljšati splošne pogoje za raziskave in inovativnost.

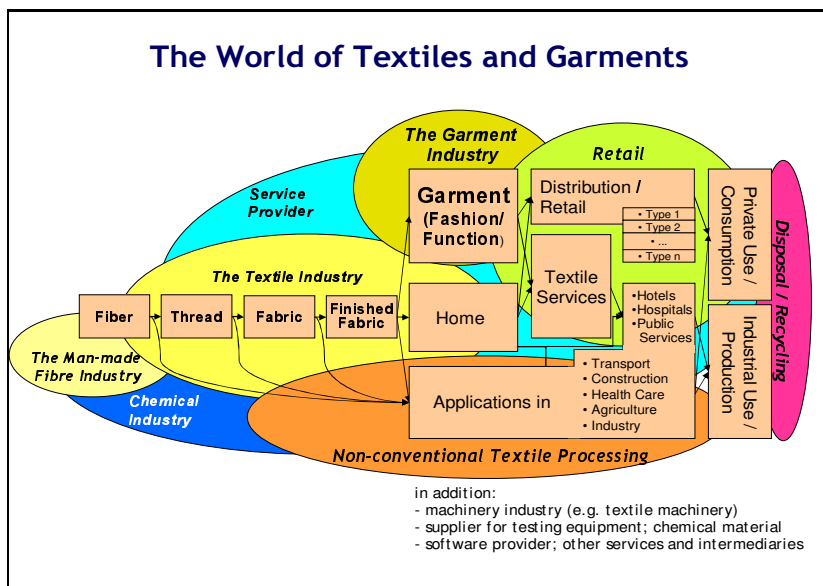
Tehnološka platforma bo zgrajena na treh podpornih stebrih od katerih bo vsak odražal bistven element dolgoročnega razvoja tekstilne in oblačilne industrije v Evropi:

- Prehod od vlaken, filamentov in tkanin k specializiranim izdelkom in visokotehnološkim procesom
- Oblikovanje tekstilij kot materiala, ki ga lahko uporabimo v številnih industrijskih sektorjih ter novih področjih uporabe.
- Odprava obdobja masovne proizvodnje tekstilnih proizvodov ter premik k novim paradigmam – h kustomizaciji, personalizaciji, inteligentnim proizvodom, logistiki ter distribuciji.

V vsakem od omenjenih stebrov bo oblikovana stalna strokovna skupina, ki bo razvijala dolgoročno vizijo ter oblikovala strateške načrte za določeno tehnologijo ali posamezno področje uporabe. Te skupine bodo oblikovali priznani industrijski in akademski strokovnjaki za posamezno področje, vendar pa bodo lahko vključene tudi interesne skupine, pomembne za razvoj prihodnje vizije ter izvajanje strateških aktivnosti. Splošno vodenje in delovanje platforme bo zagotavljal in vodil visoki svet, ki ga bodo sestavljali predstavniki vseh stebrov ter strokovnih skupin. Končni in najpomembnejši cilj evropske tehnološke platforme za prihodnost tekstilne in oblačilne industrije pa je prispevati znaten delež k dolgoročni konkurenčnosti omenjenega industrijskega sektorja v Evropi, ki bo tako zagotavljal zaposlitev, gospodarsko rast ter strokovnost in znanje v razširjeni Evropski uniji, poleg tega pa bo tako prispeval k osrednjim ciljem Lizbonske strategije.

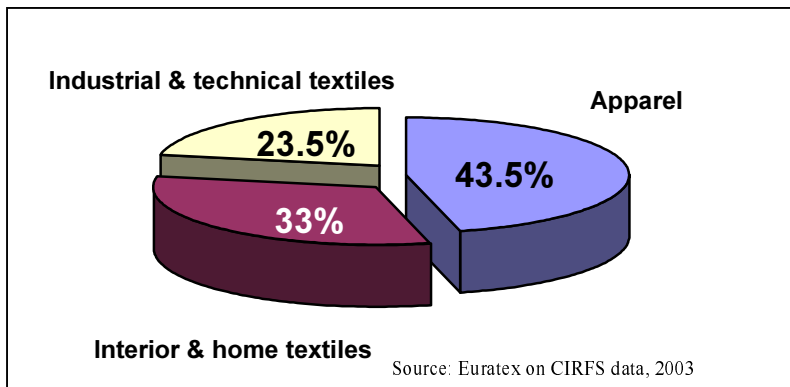
1. Uvod – današnja tekstilne in oblačilna industrija v Evropi

Evropska tekstilna in oblačilna industrija ima dolgo tradicijo in vodilni položaj kar zadeva inovacije, modo in kreativnost in kljub vse ostrejši in vse večji globalni konkurenci ter veliki relokaciji proizvodnje v države z nižjimi stroški dela še naprej ostaja eden izmed glavnih evropskih sektorjev z letnim prometom 215 milijard EUR ter z 2,6 milijonov zaposlenih v letu 2003. Evropska tekstilna in oblačilna industrija je glavni akter v svetovni trgovini, prva na področju izvoza tekstilij ter tretja na področju izvoza oblačil. S skupaj več kot 110.000 podjetij znotraj EU, od katerih je okoli 95 % malih in srednjih podjetij, pokriva zavidljiv delež industrije, ima nešteto različnih potrošniških in industrijskih izdelkov, uporablja vrsto visoko specializiranih proizvodnih procesov in procesov, ki temeljijo na znanju ter z njimi povezano tehnologijo.

Graf 1: Pregled kompleksnosti ter različnosti akterjev v tekstilni in oblačilni industriji
vir projekt »Tex-Map«)

Za razliko od nekaterih drugih industrij v Evropi je tekstilna in oblačilna industrija vodilna v svetu kar zadeva uporabo tehnologije, inovacij na področju procesov in proizvodov, vključno z oblikovanjem mode ter z ostalimi netehnološkimi inovacijami in z njimi povezanimi dejavnostmi. Pravzaprav ima Evropa srečo, da so strojni proizvajalci sami vodilni v svetu, da evropska modna industrija uživa svetovno prvenstvo ter, da je »sektor tehničnih tekstilij« prav tako priznan zaradi svoje pionirske vloge. Na tekstilnem področju, ki uživa presežek v izvozu, je izredno hiter napredek produktivnosti pripomogel k ohranitvi visoke stopnje konkurenčnosti, h kateri pa so že nadalje pripomogli inovativni izdelki in procesi še posebej na vse pomembnejšem področju tehničnih tekstilij. Slednje zajemajo končno uporabo pri transportu, področju gradnje cest, notranji opremi, športni opremi, zaščitnih in varovalnih oblačilih, kirurških in medicinskih pripomočkov ter ostalo.

Graf 2: razčlenitev tekstilne proizvodnje na tri podsektorje glede uporabe vlaken.

Glavna končna uporaba tekstilij ostajajo oblačila in na tem področju so evropski proizvajalci vodilni v svetu – kar zadeva modo in kreativnost ter vse oblike oblačil. Vendarle pa je za razliko od predenja in tkanja tekstilij proizvodnja oblačil visoko delovno intenzivna panoga in potrebni so nujni ukrepi, da bi to šibko točko – v primerjavi z državami z nizkimi stroški dela in slabo plačano delovno silo - premostili.

Medtem ko so slabosti v obliki (visokih) stroškov dela največji izziv, s katerim naj se spopade Evropska industrija – če želi ohraniti svoj vodilni položaj na globalnem trgu in prednost pred konkurenco – pa na drugi strani obstaja precejšnje število ostalih »izzivov«, s katerimi se industrija trenutno sooča. Gre za trgovinske ovire na določenih izvoznih trgih, strogo zakonodajo na področju okolja in varnosti, ki jo nalaga evropska politika, česar pa evropski potrošniki ne »nagradijo« v zadostni meri. Pojavlja se vse večje pomanjkanje usposobljenih človeških virov – še posebej je to očitno, ko se pojavijo potrebe po tekstilnih inženirjih. Evropska industrijska kreativnost je vse manjša, intelektualna lastnina pa ni dovolj zaščitena, saj se pojavlja vse večje število ponaredkov dizajnov in blagovnih znamk.

Zaradi omenjenih težav ter zaradi pomembnosti industrijskega prispevka h gospodarstvu, kreativnosti ter zaposlovanju v razširjeni Evropski uniji, je Evropska komisija v začetku leta 2004 oblikovala skupino visokih predstavnikov (High level group), ki naj bi predlagala ukrepe za povečanje dolgoročne konkurenčnosti evropske tekstilne in oblačilne industrije. Omenjena skupina, ki je sama kasneje ustanovila tudi svoje podskupine, ki naj bi spremljale ukrepe na področju raziskav, razvoja, inovacij in izobraževanja, je junija 2004 podala naslednje poročilo:

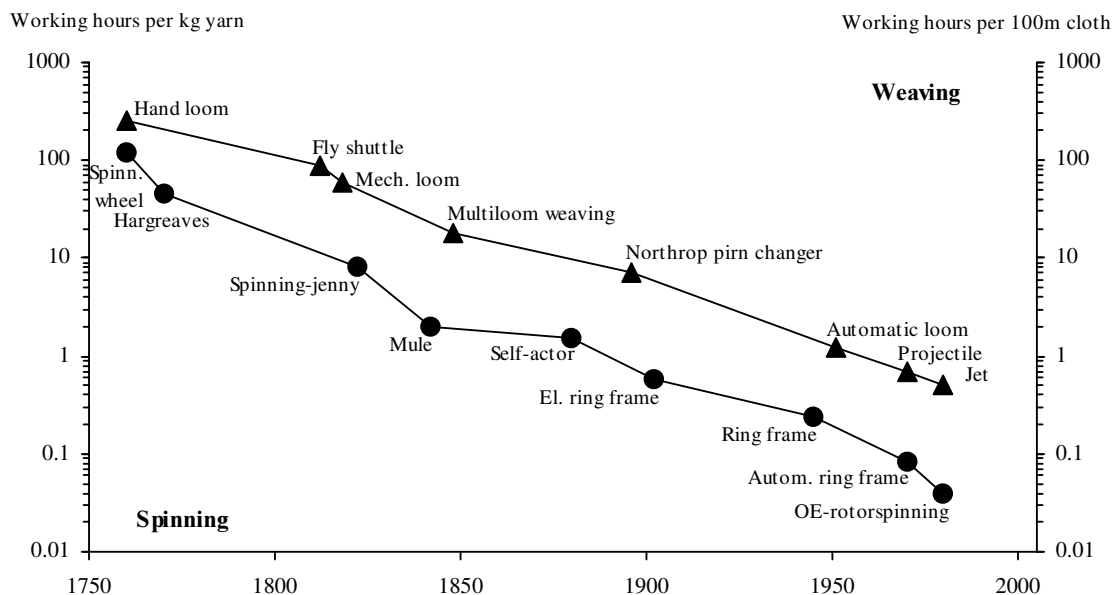
»Tako v tekstilnem kot v oblačilnem sektorju moramo negovati in ohraniti bogato strokovno znanje, saj bo le-to okrepilo pozitivne elemente in le z njihovo pomočjo bomo uspeli premostiti ovire in odpraviti pomanjkljivosti. V tem pogledu moramo pozitivne elemente uporabljati kar najbolj učinkovito v vsej razširjeni Evropski uniji, s čimer bomo zagotovili obstoječe in prihodnje vire

znotraj programov na področju razvoja in raziskav – le ti bodo tako osredotočeni na najbolj prednostnih področjih, primeri dobre prakse pa jih bodo spodbujali na regionalnem, državnem in evropskem nivoju. Kot poseben ukrep je bilo predlagano hitro oblikovanje evropske tehnološke platforme za tekstilno in oblačilno industrijo.«

2. Raziskave na področju tekstila

Evropska tekstilna in oblačilna industrija ne uživa slovesa kaj posebej raziskovalno-intenzivnega sektorja in njena podjetja v primerjavi z drugimi industrijskimi panogami v povprečju potrošijo relativno majhen odstotek svojega prometa za raziskave. Vendar pa je ta industrija v svojem več kot dve stoletji dolgem obstoju uspela doseči ogromen in neprekinjen porast produktivnosti in kakovosti proizvodov.

Graf 3: Delovne ure na enoto na področju predenja in tkanja od leta 1750
(Vir: OECD)

Vse to je bila posledica nenehnih izboljšav v proizvodni tehnologiji ter na področju inovacij skupaj z razvijanjem strojev ter v sodelovanju z najbolj inovativnimi podjetji - v večini primerov gre za evropska podjetja v geografski bližini proizvajalcev strojev.

Tudi na področju inovacij so evropska podjetja priznana kot vodilna v svetu in so si ta položaj izborila s kreativno uporabo ter kombinacijo tekstilnih materialov in kemikalij, s premišljeno izbiro ter kombinacijo materialov in procesov ter s številnimi novimi dizajni, stili ali proizvodnimi funkcijami. Glavni del teh tipov inovacijskih

GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE

ZDRUŽENJE ZA TEKSTILNO, OBLAČILNO IN USNJARSKO PREDELOVALNO INDUSTRIJO

aktivnosti ne gre uvrstiti med raziskave, pač pa med netehnološke inovacije, v katere tekstilna in še posebej oblačilna podjetja pogosto in veliko investirajo.

Vendar pa zaradi strukture industrije, v kateri prevladujejo mala in srednje velika podjetja, raziskave in inovacijske aktivnosti – z razliko nekaterih redkih večjih skupin – na tem področju pogosto primanjkuje kontinuitete, strateške usmerjenosti, človeških virov ter znanja in predvsem sredstev. Vemo, da večina tekstilnih in oblačilnih podjetij nima stalnega osebja in oddelkov na področju razvoja in raziskav, niti proračuna, ki bi bil temu področju namenjen. Navadno je bil ta »prepad« zapolnjen z državnimi ali regionalnimi, večinoma javno ali pol-javno financiranimi raziskovalnimi in tehnološkimi centri ali z oddelki na univerzah za področje tekstila in oblačil. Omenjene strukture obstajajo v skoraj vseh evropskih državah in pogosto lahko igrajo vlogo začasnih oddelkov za raziskave in razvoj, vlogo svetovalcev za področje raziskav in tehnologije za podjetja, ki ustreznih kapacitet in znanja nimajo.

Prevladujoča razdrobljenost industrije se neposredno odraža na področju raziskav v evropski tekstilni industriji. Z nekaj izjemami so tekstilni raziskovalni centri ter univerzitetni oddelki sami po sebi relativno majhne strukture z nezadostnimi viri, da bi sami izvajali dolgoročno napredno raziskovalno delo. Njihov namen je ponuditi storitve industriji, skušajo pa pokriti širok spekter dejavnosti – pogosto gre le za testiranje materiala in tehnološko podprte storitve, ne pa toliko za celovite raziskave. Zaradi regionalne ali nacionalne pristranskosti izvajalcev raziskav, ki je posledica porekla večjega dela sredstev, je podvajanje raziskav ter trošenje virov pogost pojav na področju tekstilnih raziskav.

Zaradi konsolidacijskih trendov znotraj industrije, vse večjih potreb in povpraševanja po kompleksnih, visokotehnoloških, na znanju temelječih procesih in tehnologijah, zaradi hitrejših inovacijskih ciklov ter naraščajoče konkurence celo na področju naprednih proizvodov s poreklom v prej nizkotehnoloških državah izven Evrope, se obstoječe raziskovalne strukture in kapacitete v Evropi zdijo vse bolj nezadostne. Utrditev in krepitev obstoječih raziskovalnih struktur ter ciljno usmerjen razvoj novo pridobljenih strokovnjakov ter storitev se zdijo neizbežni.

Prav zato obstaja jasna potreba po strategiji in razvoju kapacitet na evropskem nivoju. Potrebno je oblikovati inovacijske cilje, temelječe na zahtevah in potrebah industrije, ter na njihovi osnovi oblikovati ustrezne raziskovalne programe in projekte, ki bodo združili najvišje nivoje znanstvene odličnosti ter potrebne industrijske kapacitete za hitro uporabo raziskovalnih rezultatov.

Predpogoj za boljšo usklajenost na področju raziskav je znanstvena odličnost po celotni Evropi. Podjetja morajo najti najustreznejše raziskave ter inovacijske partnerje tudi zunaj državnih meja. Kratkoročno bi to lahko vodilo k združevanju virov ter k pojavu centrov odličnosti z jasno definiranimi značilnostmi ter k dolgoročni raziskovalni agendi svetovnega razreda.

GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE

ZDRUŽENJE ZA TEKSTILNO, OBLAČILNO IN USNJARSKO PREDELOVALNO INDUSTRIJO

Vse to pa lahko dosežemo le, če bodo na voljo zadostni in stabilni viri. Potrebni so ukrepi za zagotovitev sredstev, ki bodo na voljo iz najrazličnejših virov, vključno z industrijo samo, regionalnimi, državnimi ter evropskimi posojili, s programi in shemami ter trgom zasebnega kapitala. Slednji vir je v tekstilnem in oblačilnem sektorju še posebej slabo razvit. Skupni naporji morajo biti usmerjeni k lažjemu dostopu do sredstev za raziskovalne in inovativne dejavnosti.

Nadaljnji izziv, s katerim se mora spoprijeti evropski tekstilni in oblačilni sektor, je ustrezna zagotovitev visoko usposobljenih človeških virov in znanja. Industrija mora zagotoviti, da visoko usposobljeni delavci ter mlada delovna sila v tekstilni in oblačilni industriji najdejo privlačne delovne pogoje ter »Nagrado«, kar tudi pričakujejo. Univerze in ostali ponudniki izobraževanja ter napredna tehnološka baza morajo svoje diplomante »oborožiti« z ustrezno kombinacijo znanstveno-tehnološke odličnosti ter uporabnim znanjem. Industrija potrebuje usposobljen kader, saj se le-ta ozira in odhaja drugam. Omenjen paradoks je potrebno odpraviti. Hitro padajoče število diplomantov v skoraj vseh tekstilno izobraževalnih programih lahko ponovno začne rasti le, če se bodo industrija ter izobraževalne ustanove usmerile k zagotavljanju jasne in obetajoče kariere za mlade.

3. Evropska tehnološka platforma za področje oblačil in tekstila

3.1. Vizija za prihodnost

Vlakna in tekstilni materiali ter proizvodi so vedno igrali pomembno vlogo v človekovem življenju in ni razloga, da bi njihova pomembnost v 21. stoletju upadla. Nasprotno, ni ustreznega nadomestila za tekstil – saj kar zadeva tradicionalno uporabo oblačil in notranjega dekorja. Tekstil ter tekstilni izdelki bodo zamenjali precej današnjih kovinskih in plastičnih materialov, ki se uporabljajo v avtomobilski industriji, v ladjedelništvu ali letalstvu, v strojni industriji, elektroniki, na področju elektrotehničnih in medicinskih pripomočkov, v gradbeništvu in kmetijstvu ter v manjšem obsegu tudi na področju lesnih in usnjenih materialov (pohištvo), v športnih materialih, itd.

Svetovno prebivalstvo narašča, potrošnja tekstilij je v razvitih državah vse večja in zato narašča tudi število različnih uporab tekstilij, pojavljajo se nove potrebe in povpraševanje kar zadeva funkcionalnost, raznovrstnost, natančnost, zanesljivost ter okoljska prijaznost tekstilnih proizvodov tako kar zadeva obseg kot vrednost. To v globalnem smislu pomeni, da se bo industrija, ki proizvaja vlakna, tekstilije in na tekstilu zasnovane izdelke, še nadalje razvijala in rasla.

Medtem ko se bo znaten del omenjene rasti odvijal v tistih svetovnih regijah, ki se soočajo z najhitrejšo rastjo tekstilne porabe (južna in vzhodna Azija, Latinska Amerika), pa se znatne možnosti za razvoj ponujajo tudi državam z najkakovostnejšimi in najinovativnejšimi kategorijami izdelkov v evropski tekstilni in

GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE

ZDRUŽENJE ZA TEKSTILNO, OBLAČILNO IN USNJARSKO PREDELOVALNO INDUSTRIJO

oblačilni industriji – tako na domačem kot na tujih izvoznih trgih. Te priložnosti lahko izkoristimo le tako, da krepimo moč v obliki inovacij in kakovostnega vodstva, kreativnosti in znanstvene odličnosti, spremenjenimi industrijskimi kapacitetami ter z ustreznim znanjem in spretnostmi, partnerstvom z vodilnimi dobavitelji in potrošniki, z velikim in razvitim domačim trgom ter s splošno priznanimi evropskimi blagovnimi znamkami.

Omenjene stvari predstavljajo trden temelj, na osnovi katerega bomo oblikovali industrijsko dejavnost v prihodnje, poleg tega pa bo potrebna tudi hitra in bolj učinkovita pretvorba znanstvenih rezultatov v inovativne komercialne proizvode, bolj fleksibilne in učinkovitejše proizvodne procese, potrebno se bo bolj usmeriti k potrošniku ter sodelovati pri razvoju proizvodov, potreben bo razvoj in boljša izraba multidisciplinarnega znanja ter spretnosti še posebej na novih področjih uporabe tekstilij. Poleg tega je nujen strateški razvoj zasebnih in javnih raziskav ter razvoj izobraževalnih kapacitet, usmeriti se bo treba k potrošniku, kar bomo dosegli z individualizacijo proizvodov in storitev. Poleg omenjenega pa bo potrebna boljša zaščita intelektualne lastnine – vsa področja, na katerih mora evropska industrija prehoditi še dolgo pot.

Vizija prihodnosti evropske tekstilne in oblačilne industrije se tako lahko gradi le na osnovi koncepta dinamičnih, inovativnih poslovnih mrež ter mrež, ki bodo temeljile na multidisciplinarnem znanju in bodo fleksibilne ter usmerjene k potrošniku. Potrebno pa bo zapolniti ta konceptualni skelet v evropski tehnološki platformi s konkretnimi predlogi, pobudami, urniki ter z zagotavljanjem sredstev. Le tako se bomo premaknili z današnje pozicije in se usmerili k dolgoročni, strateško vodeni viziji.

3.2. Cilji in končni izsledki tehnološke platforme

Cilj tehnološke platforme za prihodnost tekstilne in oblačilne industrije in njenih delovnih skupin je razvoj dolgoročne vizije, s pomočjo katere bomo današnjo evropsko tekstilno in oblačilno industrijo preobrazili v trajnostnega, konkurenčnega globalnega industrijskega akterja, ki bo tudi v prihodnosti ponujal številna delovna mesta ter ustvarjal dodano vrednost tudi v prihodnjih desetletjih. Ta transformacijski proces pa bo osredotočen na uporabo raziskav in raziskovalnih rezultatov, inovacije ter znanje v vseh poslovnih funkcijah in podsektorskih dejavnostih industrije, vključno z vsemi možnimi novimi poslovnimi priložnostmi na področju materialov, temelječih na vlaknih in tekstilijah, ter na področju proizvodov in proizvodnih procesov v novih vrstah uporabe.

Tehnološka platforma bo zato razvila strateške tehnološke načrte, iskala tehnološke pomanjkljivosti, poleg tega pa bo predlagala ukrepe za premostitev in odpravo težav na najučinkovitejši in najhitrejši način. Svoje predloge bo naslovila na najustreznejše akterje ter aktivno pospeševala skupne ukrepe za doseganje zelenega napredka.

GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE

ZDRUŽENJE ZA TEKSTILNO, OBLAČILNO IN USNJARSKO PREDELOVALNO INDUSTRIJO

Poleg tega bo tehnološka platforma služila kot sredstvo za odpravljanje sedanje razdrobljenosti raziskav v tekstilnem in oblačilnem sektorju v Evropi ter bo zagotavljala, da se bodo raziskovalne kapacitete in dejavnosti razvijale ter jih bo strateško vodil in usmerjal princip znanstvene-tehnološke odličnosti, industrijske pomembnosti ter učinkovitost virov. Pomembne princip v tem procesu bo povezava ter valorizacija obstoječih strokovnih mrež, platform, grozdov ter podobnih kooperativnih struktur – kjer le-te obstajajo – na evropskem, državnem ali regionalnem nivoju. S tem se bomo izognili situaciji, v kateri te dejavnosti obstajajo brez zadostnega znanja, kjer se pojavljajo paralelno raziskovalno delo, kar pa pogosto pripelje do preveč tekmovalnega okolja, v katerem pa ni potrebnega sodelovanja. Namen tehnološke platforme bo tudi preseči omenjene nepravilnosti in slabosti in istočasno ohranjati pomemben in pogosto visoko učinkovit element izvajanja na državnem in regionalnem nivoju.

Posebna pozornost bo usmerjena na vprašanje virov in sredstev strateških raziskav ter inovativnim pobudam, potrebne pa bodo intervencije takrat, ko bo pomanjkanje kapitala, človeških virov ali znanja preprečevalo potreben tehnološki ali organizacijski napredek, ki naj bi pripeljal k uspešni industrijski preobrazbi ter konkurenčnosti. Kar zadeva omenjeno je glavni cilj znatno izboljšanje na področju pridobitve, prerezporeditve ter vodenja finančnih virov, namenjenih kooperativnemu raziskovanju ter inovacijam na področju tekstila in oblačil. Potrebno bo zagotoviti dostop do virov, ki je pogosto tisti dejavnik, ki najbolj zavira raziskovalno dejavnost še posebej v malih in srednjih podjetjih. To bomo dosegli z boljšim znanjem in informacijami o virih in sredstvih, ki so na voljo, ter o postopkih za njihovo pridobivanje.

Osredotočimo se na tri glavna področja

Z namenom, da bi orisali industrijsko situacijo, se spopadli z znatnimi spremembami v industrijskih inovativnih procesih in da bi industrijskim partnerjem omogočili, da bi se lažje identificirali z dejavnostmi tehnološke platforme, se bomo osredotočili na tri glavna področja:

1. Prehod od vlaken, filamentov in tkanin k specializiranim proizvodom in visokotehnološkimi procesom.
2. Oblikovanje ter širjenje tekstilij kot materiala, ki ga lahko uporabljamo v številnih industrijskih sektorjih ter na novih področjih uporabe.
3. Odprava obdobja masovne proizvodnje tekstilnih proizvodov ter premik k novim paradigmam – h kustomizaciji, personalizaciji, inteligentnim proizvodom, logistiki ter distribuciji.

Od blaga do posebnih proizvodov

GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE

ZDRUŽENJE ZA TEKSTILNO, OBLAČILNO IN USNJARSKO PREDALOVALNO INDUSTRIJO

Proizvodnja vlaken in tekstilij ponavadi zajema številne glavne obdelave, ki zajemajo proizvodnjo umetnih vlaken ali pripravo naravnih vlaken, predenje, tkanje, barvanje ter apreturo ali proizvodnjo netkanih tkanin. Poleg omenjenega pa zajema – odvisno od vlaken ali namena končne uporabe – številne vmesne procese in operacije, vključno s čiščenjem, beljenjem, določanjem velikosti, spreminjanjem velikosti, pranjem, barvanjem in podobno. Vsi ti procesi so poznani in se v industriji uporabljajo že desetletja ali celo stoletja, skozi njihovo dolgoletno uporabo pa smo se soočali z velikim napredkom vsaj kar zadeva produktivnost, kakovost proizvodov ali učinkovitost virov.

Nedavno je bil razvit cel obseg visoko učinkovitih ali obetajočih tehnologij, katerih namen je funkcionalizacija vlaken in tekstilnih površin. Omenjene tehnologije zajemajo – a niso omejene z – površinsko zaščito (premazovanje...), mikro-in kapsulacijo, encimi, plazmo, laserji, ultrazvokom, ultravijoličnim obdelovanjem, pršenjem ali z nanotehnologijami.

Medtem ko je potrebno bolj tradicionalne procese pospeševati in še naprej razvijati, izboljševati njihovo fleksibilnost, učinkovitost, zanesljivost ali nadzor kakovosti, pa moramo številne novejši tehnološke procese še nadalje razviti. Premakniti se je potrebno z nivoja »laboratorij« ali »pilotski projekt« na industrijski nivo ter doseči take nivoje stroškov, hitrosti ter zanesljivosti, ki bodo pocenili in omogočili njihovo idustrijsko uporabo. Nadaljnja področja, na katerih lahko industrija napreduje, zajema digitalizacijo in neprekinjen proces ter nadzor kakovosti.

Vse te prednosti na področju procesov in z njimi povezano tehnologijo pa morajo evropskim tekstilnim in oblačilnim podjetjem in njihovim strankam omogočati, da proizvajajo in uporabljajo visoko specializirana multifunkcionalna vlakna ter materiale in proizvode, ki temeljijo na tekstilijah. Taki proizvodi bodo temeljili na znanju. Njihov cilj bo jasno določen - obdelava in končna uporaba, katere cilj je pogosto tržna niša ali določeni segmenti trga. Tako bodo evropskim proizvajalcem pomagali s svojim slovesom, z znanjem in inovativnostjo, ki sta bila vanje vložena. Le tako bodo proizvodi ohranili svoje mesto na trgu, kjer danes nastopajo neevropski proizvajalci blaga.

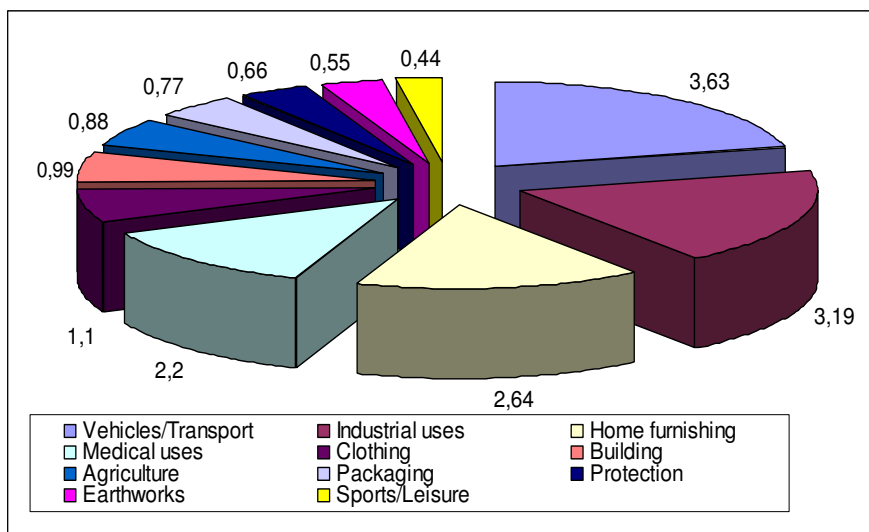
Glavni partnerji na področju inovacij, ki pomagajo industriji, da se uspešno premakne v smeri specializiranih procesov in proizvodov, morajo biti v prvi vrsti proizvajalci strojev, pa tudi kemične industrija. Njihova vloga bo pomembna in njihovo vključevanje v ustrezne strokovne delovne skupine bo nujno potrebno in ga bomo morali zagotoviti.

Nove uporabe tekstilij

Oblačila in tekstilije za notranjo opremo so v preteklosti predstavljale največji delež tekstilnih proizvodov. S pomembnim napredkom v raziskavah tekstilnih materialov, z napredkom predelovalne tehnologije ter s spreminjanjem funkcionalnih zahtev

proizvodov v ostalih industrijah v zadnjih dveh desetletjih, so se vrste uporabe tekstila še razširile v ostale sektorje: promet (železnice, ladje, letala), inženiring, gradbeništvo, kmetijstvo, energija ter okoljske tehnologije, zdravje in varnost, obramba in tako dalje. Tehnične tekstilije danes predstavljajo skoraj polovico celotne tekstilne proizvodnje v Nemčiji, Belgiji ter v severno evropskih deželah in so danes dosegli znatne deleže proizvodnje tudi v državah, ki ohranjajo pomembne konvencionalne tekstilne proizvodne kapacitete - Italija, Francija, Španija in Portugalska.

Graf 4: Zahodnoevropska poraba tehničnih tekstilij po uporabi, izraženo v mlrd EUR
(Vir: Ocene Euratex-a za leto 2003 osnovane na David Rigby Ass, OETH, 2000)

Čeprav gre pri številnih od teh nekonvencionalnih uporab za visoko specializirano uporabo, pa predstavljajo veliko in rastočo priložnost za izdelke z visoko dodano vrednostjo v Evropi. Pogosto zahtevajo poglobljeno znanje na področju materialov, kapacitete inženiringa, visoke proizvodne standarde in standarde na področju nadzora kakovosti znotraj evropskih tekstilnih podjetij. Po drugi strani pa zahtevajo tudi tesno sodelovanje s končnimi potrošniki v ostalih evropskih industrijah, ne le v tekstilni in oblačilni. Zaradi vse večje konkurenčnosti na področju cen in na splošno majhno tržno rastjo konvencionalnih tekstilnih izdelkov se vse več tekstilnih proizvajalcev obrača k tehničnim tekstilijam, s čimer poskušajo razširiti svoje poslovanje ali usmeritev. Vendar pa se strukture in postopki na teh trgih znatno razlikujejo od struktur in postopkov na področju tekstila in oblačil, zato proces preobrazbe predstavlja še toliko večji izziv.

Konkurenca na teh trgih ne predstavljajo toliko nizki stroški, ki jih imajo tekstilni proizvajalci zunaj Evrope, pač pa proizvajalci, ki proizvajajo primerljive izdelke in

GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE

ZDRUŽENJE ZA TEKSTILNO, OBLAČILNO IN USNJARSKO PREDELOVALNO INDUSTRIJO

komponente, narejene iz kovin, plastike, lesa in tako dalje, ki dandanes nadomeščajo tehnične tekstilije.

Glavni inovativni partnerji na področju tehničnih tekstilij so v prvi vrsti potencialni uporabniki teh proizvodov in materialov v ostalih industrijskih sektorjih ali na drugih področjih uporabe. Ti določajo funkcionalne, tehnične in izvedbene zahteve omenjenih tekstilnih proizvodov (in proizvodov, ki temeljijo na tekstilijah) ter določajo pot inovacij na področju tehničnih tekstilij tako, da oblikujejo »urnik« nastajanja novih generacij izdelkov ali podajajo pobude na normativnem in zakonskem področju. Proizvodnja tehničnih tekstilij pogosto zahteva precejšnje prilagajanje procesov in proizvodne tehnologije pri kateri je razvoj strojev in opreme bistvenega pomena. Končno pa uspešno uvajanje novih izdelkov, ki temeljijo na tekstilijah, v sektorjih kot so oprema za transport ter gradbeništvo ali morda celo najbolj medicina, zahteva jasne normative ter zakonske predpise oziroma omejitve, kjer zakonski organi in javne oblasti igrajo pomembno vlogo pri omogočanju ali onemogočanju inovacij. Skupine strokovnjakov na omenjenih področjih morajo zagotoviti aktivno vključevanje vseh interesnih skupin v svoje delo.

Od masovne proizvodnje h kustomizaciji

Velika večina oblačilnih in tekstilnih izdelkov je narejena veliko preden se jih proda končnemu uporabniku. Razvojniki, proizvajalci in distributerji skupaj poskušajo oceniti dejansko zahteve in želje potrošnikov. Zaradi številnih nepredvidenih dejavnikov prihaja do napak pri napovedih, kar ima za posledico neprodane izdelke oz. izgubljene potencialne kupce zaradi nedostopnosti prvega proizvoda v pravem času in na pravem mestu.

Danes vse premalo izkoristimo dejstvo, da je vsak potrošnik drugačen in da optimalno zadovoljstvo posameznega potrošnika predstavlja visoko gospodarsko vrednostno, vse skupaj pa lahko rezultira v privlačni in relativno nizki ceni proizvoda. Tekstilne dobrine (in izdelki, ki temeljijo na tekstilijah) in še posebej modna oblačila nimajo le funkcionalna namena, pač pa pogosto igrajo glavno vlogo pri osebni identifikaciji in izražanju. Zato torej predstavljajo idealne proizvode za kustomizacijo in personalizacijo ter potrošnikom nudijo natančno tisto, kar si želijo – ponujajo proizvod v skladu z njihovimi osebnimi željami. Podobno velja za tehnične tekstilije.

Desetletja je prevladovala masovna proizvodnja tekstilij in oblačil, ki jo je še okrepila globalizacija obsežnih operacij na področju trgovanja na drobno, kar naj bi zadovoljilo osnovne potrebe po oblačenju in opremljanju stanovanja. Standardna industrijska uporaba se v razvitem svetu počasi bliža koncu. Vsakdanja »modna pista« zahteva individualnost in različnost ter popolno prileganje, funkcionalnost ter osebno noto, zato industrijski uporabniki tekstilij iščejo funkcionalnost, ki je usmerjena k določenemu cilju ter diferenciacijo in razlikovanje od konkurence. Evropska tekstilna in oblačilna industrija s svojo geografsko in kulturno bližino svojih potrošnikov je tista, ki to verjetno lahko v največji meri ponudi.

Nedavni napredek v tehnologiji za boljše ugotavljanje, izkoriščanje in upravljanje potreb in preferenc potrošnikov, sofisticirane tehnologije »CAD« ter virtualnost in virtualni prototipi, fleksibilni kustomizirani proizvodni sistemi, inteligentna logistika, komunikacijski sistemi med proizvajalci, distributerji in končnimi uporabniki, ki temeljijo na svetovnem spletu, tekstilnim in oblačilnim proizvajalcev omogočajo razvijanje uspešnih operacij masovne kustomizacije, ki se lahko primerjajo s primeri v ostalih sektorjih, na primer osebni računalniki in avtomobilizem.

Glavni raziskovalni in inovacijski partnerji za prehod od masovne proizvodnje h kustomizaciji so tisti industrijski akterji, ki nudijo storitve na področju distribucije, logistike, komunikacij, finančnih transakcij in tako dalje, pa tudi proizvajalci kustomizirane proizvodne opreme ter akterji na področju IT ter tisti, ki nudijo programsko opremo za razvoj proizvodov, organizacijo proizvodnje ter management dobavne verige. Prav zato je njihovo vključevanje v ustrezne delovne skupine bistvenega pomena.

3.3. Struktura in vodenje evropske tehnološke platforme (ETP)

Zgoraj omenjena in opisana tri področja bodo predstavljala tri podporne stebre tehnološke platforme. Znotraj posameznega stebra bo oblikovana stalna strokovna delovna skupina, ki jo bo vodila industrija in na katero bodo vplivali tudi predstavniki s področja raziskav, višjega in visokega šolstva, javne oblasti ali ostale pomembne interesne skupine, ki igrajo pomembno vlogo pri razvoju dolgoročne vizije ter pri izvajanju in oblikovanju strateških načrtov za posamezno področje.

Poleg treh tematskih stebrov in njihovih strokovnih delovnih skupin bo oblikovano tudi omejeno število horizontalnih skupin, ki naj bi se spopadle z vprašanji, povezanimi z okvirnimi pogoji za učinkovitejše raziskave in industrijske inovacije. Taka horizontalna vprašanja zajemajo pridobitev finančnih virov, razvoj zadostnih in ustreznih izobraževalnih struktur in struktur za usposabljanje, pa tudi vprašanja standardizacije.

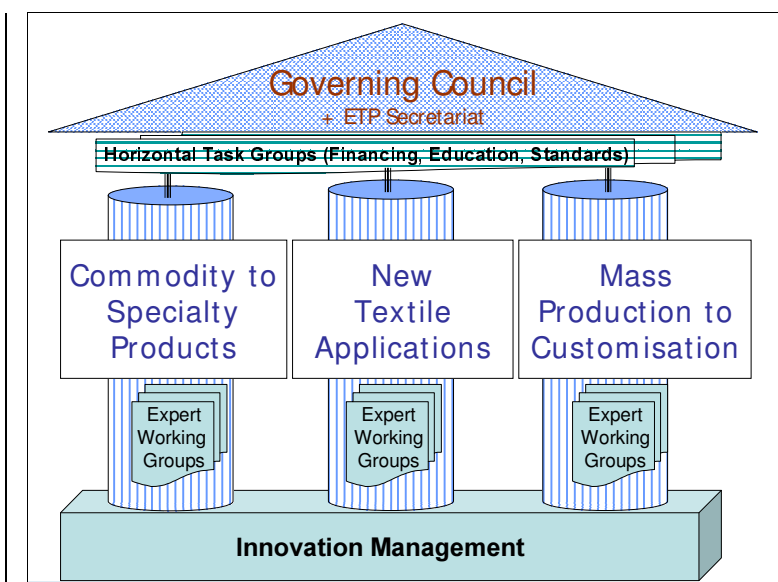
Posamezna horizontalna skupina se bo spopadla z inovacijskim managementom. Na tej stopnji bodo razvite strategije ter sredstva, ki bodo olajšala in pospešila učinkovito preobrazbo rezultatov raziskav in tehnoloških inovacij v inovacije na področju proizvodov, procesov in organizacijske strukture evropskih tekstilnih in oblačilnih podjetij. Ta skupina bo prav tako predstavljala povezavo med tehnološko platformo in politikami Evropske unije ter delovnimi skupinami, ki se ukvarjajo z izboljšavami splošnih inovativnih okvirnih pogojev za podjetja v Evropi.

Omenjene tri tematske stebre in horizontalne delovne skupine pa bo nadzoroval Svet, ki bo tako nadzoroval strateški razvoj tehnološke platforme kot celote. Svet bodo sestavljale vodilne osebe s področja industrije (posamezna strokovna delovna skupina

bo imela svojega predstavnika, prav tako bo le-tega imela vsaka horizontalna delovna skupina) ter predsedniki predsedujoči treh glavnih evropskih organizacij, ki so vključene v raziskave v tekstilni in oblačilni industriji: Euratex, Textranet in Autex. Predsednik Sveta bo visoki predstavnik s področja industrije. Delo Sveta bo podpiral stalni sekretariat, za katerega bo v začetku odgovornost prevzel EURATEX.

Poleg že omenjenega pa se v prihodnosti predvideva oblikovanje politične skupine, ki jo bodo sestavljali visoki predstavniki iz Evropske komisije ter iz držav članic EU.

Graf 5: Struktura evropske tehnološke platforme za prihodnost tekstilne in oblačilne industrije

Glavne naloge ter odgovornost Sveta:

- Predstavljanje tehnološke platforme v javnosti in Evropski komisiji
- Oblikovanje ali vzdrževanje strokovnih delovnih skupin, horizontalnih delovnih skupin ter imenovanje njihovih predsednikov
- Razvijanje in modernizacija tehnološke platforme oziroma njenega poslanstva ter dolgoročnih strateških ciljev
- Pospeševanje ali odobravanje partnerstev z ostalimi tehnološkimi platformami, javnimi ali zasebnimi podpornimi programi ali telesi, javnimi oblastmi ali ostalimi pomembnimi interesnimi združenji ter definiranje/določanje ciljev in pogojev takih partnerstev.

GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE

ZDRUŽENJE ZA TEKSTILNO, OBLAČILNO IN USNJARSKO PREDELOVALNO INDUSTRIJO

Naloge strokovnih delovnih skupin bodo:

- Razvoj dolgoročne vizije, inovacijski cilji ter strateške raziskave na posameznem tematskem področju
- Razvoj v znanstveni, industrijski in politični smeri
- Spodbujanje, priprava in pridobivanje specifičnih raziskovalnih programov in projektov
- Redno poročanje o dejavnosti Sveta.